

УДК: 347.788.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6\(36\)-2038-2051](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6(36)-2038-2051)

Школьнікова Тетяна Юріївна кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця, <https://orcid.org/0000-0002-0025-2326>

Вергелес Костянтин Миколайович доктор філософських наук, професор кафедри філософії та суспільних наук, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця, <https://orcid.org/0000-0001-5695-7862>

Ратушняк Ігор Іванович старший викладач кафедри філософії та суспільних наук, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця, <https://orcid.org/0000-0003-1152-8815>

ВІД ПЛАГІАТУ ДО ФАБРИКАЦІЇ ДАНИХ: ТИПИ ПОРУШЕНЬ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ

Анотація. У статті розглянуто основні типи порушень академічної доброчесності, зокрема плагіат та його різновиди, фальсифікація, фабрикація даних, маніпуляція з перекладом текстів і рецензуванням тощо. Проаналізовано причини їх виникнення, поширені форми прояву, а також запропоновано практичні шляхи їх запобігання в контексті сучасної наукової діяльності.

Наукова новизна поданого дослідження полягає у всебічному аналізі проблем академічної доброчесності та систематизації отриманих результатів з акцентом на практичні методи запобігання порушенням. У роботі розглянуті питання морально-етичного навчання, правового врегулювання, інституційної відповідальності та цифрові рішення як складові ефективної стратегії боротьби з недоброчесністю. Дослідження пропонує цілісне осмислення базових форм академічних зловживань та аналізує причини їх виникнення. У результаті аналізу встановлено, що використання штучно згенерованої інформації часто призводить до фабрикації та фальсифікації даних, а також провокує виникнення конфліктів інтересів серед науковців.

Стаття не лише систематизує типові форми недоброчесної поведінки, а й пропонує ефективні превентивні дії, адаптовані до реалій сучасного цифрового та інформаційного простору.

Академічна доброчесність розглядається як необхідна умова формування довіри, наукового прогресу та міжнародного визнання української системи освіти. Окрема увага приділяється формуванню внутрішньої культури академічної доброчесності в освітньому середовищі, дотриманню стандартів цитування, забезпеченню прозорості дослідницьких процесів і впровадженню політик запобігання порушенням. Результати дослідження можуть бути корисними для науковців, викладачів, студентів та адміністрацій закладів вищої освіти.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна недоброчесність, культура, культура академічної доброчесності, етика, дослідницька етика, плагіат, профілактика академічних порушень, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, штучний інтелект (ШІ).

Shkolnikova Tetiana Yuriivna Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences, National Pirogov Memorial Medical University of Vinnytsya, Vinnytsya, <https://orcid.org/0000-0002-0025-2326>

Vergeles Kostyantyn Mykolayovych Doctor of Philosophical Sciences, Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences, National Pirogov Memorial Medical University of Vinnytsya, Vinnytsya, <https://orcid.org/0000-0001-5695-7862>

Ratushnyak Igor Ivanovych Senior Lecturer of the Department of Philosophy and Social Sciences, National Pirogov Memorial Medical University of Vinnytsya, Vinnytsya, <https://orcid.org/0000-0003-1152-8815>

FROM PLAGIARISM TO DATA FABRICATION: TYPES OF VIOLATIONS AND WAYS TO PREVENT THEM

Abstract. The article examines the main types of violations of academic integrity, including plagiarism and its varieties, falsification, data fabrication, manipulation of text translation and review, etc. The causes of their occurrence, common forms of manifestation are analyzed, and practical ways of their prevention in the context of modern scientific activity are proposed.

The scientific novelty of the presented study lies in a comprehensive analysis of the problems of academic integrity and the systematization of the obtained results with an emphasis on practical methods of preventing violations. The work considers the issues of moral and ethical training, legal regulation, institutional responsibility and digital solutions as components of an effective strategy for

combating dishonesty. The study offers a holistic understanding of the basic forms of academic abuse: plagiarism, falsification, fabrication, bribery, dishonest authorship, biased evaluation. As a result of the analysis, it was found that the use of artificially generated information often leads to fabrication and falsification of data, and also provokes conflicts of interest among scientists.

The article not only systematizes typical forms of dishonest behavior, but also offers effective preventive strategies adapted to the realities of the modern digital and information space. Academic integrity is considered a necessary condition for building trust, scientific progress and international recognition of the Ukrainian education system. Special attention is paid to the formation of an internal culture of academic integrity in the educational environment, compliance with citation standards, ensuring transparency of research processes and the implementation of policies to prevent violations. The results of the study may be useful for scientists, teachers, students and administrations of higher education institutions.

Keywords: academic integrity, academic dishonesty, culture, culture of academic integrity, ethics, research ethics, plagiarism, prevention of academic misconduct, self-plagiarism, fabrication, falsification, artificial intelligence (AI).

Постановка проблеми. У ХХІ столітті, коли наука дедалі глибше інтегрується в глобальні суспільні процеси, питання дотримання академічної доброчесності набуває особливої актуальності. Розвиток цифрових технологій, посилення рейтингової системи у вищій освіті, зростаючий тиск на науковців щодо кількості публікацій, а також загальна відкритість наукової діяльності – все це, з одного боку, стимулює прогрес, а з іншого – створює передумови та породжує нові шахрайські схеми порушення академічної доброчесності. Незважаючи на наявність етичних кодексів та процедур виявлення плагіату, багато порушень залишаються непоміченими, що свідчить про необхідність більш глибокого аналізу причин і типів порушень.

Одним із ключових викликів сучасності є необхідність дотримання високих етичних стандартів у науковій та освітній сферах, що передбачає не лише попередження і запобігання порушенням, а й розробку дієвих запобіжних механізмів. Відтак постає проблема системного підходу до вивчення типів академічних порушень та шляхів їх попередження як на інституційному, так і на індивідуальному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження теми було опрацьовано широкий спектр джерел інформації, у тому числі інтернет ресурси та нормативно-правові документи. Проблематика дотримання академічної доброчесності активно обговорюється як у світовому, так і в українському науковому дискурсі, особливо з початку нового тисячоліття, коли значно зросла увага до питань інтелектуальної власності

та дотримання морально-етичних принципів у сфері освіти й науки. Серед вітчизняних досліджень варто виокремити І. Ю. Шкіцьку, яка розробила практикум з основ академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти [12]. Вагомим внеском є також бібліографічна добірка, підготовлена інформаційно-бібліографічним відділом наукової бібліотеки імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка під загальною редакцією І. І. Тіщенко, що охоплює сучасні публікації з проблем академічної доброчесності [7]. Зважаючи на цифровізацію освіти й науки, зростанні ролі наукових публікацій та збільшенні обсягу дослідницької діяльності, етичні питання наукових досліджень стали об'єктом міждисциплінарного характеру. Їх вивчення здійснюється на перетині педагогіки, етики, культурології, права, соціології, філософії, інформаційних технологій.

Сучасні українські науковці також активно досліджують питання забезпечення академічної доброчесності. Зокрема, у праці Ю. І. Горбаня та О. М. Олійник проаналізовано стан реалізації політик академічної доброчесності у вітчизняних закладах вищої освіти, а також досліджено вплив інформаційної компетентності на формування відповідної культури серед студентства [9]. Автори наголошують, що попри прийняття Закону України «Про освіту» та офіційне нормативне закріплення стандартів академічної доброчесності у закладах освіти, ступінь їх практичного втілення залишається неоднаковою [8].

Одними з найвпливовіших міжнародних регуляторів у сфері академічної етики стали настанови Комітету з етики наукових публікацій (COPE), заснованого ще у 1997 році [1]. Вони визначають етичні засади для редакторів, авторів, рецензентів і наукових установ.

У своїх звітах COPE постійно систематизує та впорядковує основні типи порушень академічної доброчесності й розробляє рекомендації щодо відповідних дій у кожному випадку. Значна частина зусиль діяльності COPE приділяється формуванню атмосфери відповідальності, яка має підтримуватися на інституційному рівні.

У публікаціях Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (UNESCO) та Європейської мережі академічної доброчесності (ENAI) акцент зроблено не лише на санкціях за порушення, а й на створенні умов для заохочення етичної поведінки [2, 5]. Це передбачає запровадження навчальних програм та курсів з академічної та дослідницької етики, культури академічної доброчесності, а також розбудови системи менторства, тобто наставництва, для забезпечення підтримки науковців на початку їхньої кар'єри. Так, ENAI пропонує низку конкретних рекомендацій для молодих дослідників, зокрема щодо етичного використання у своїх працях

штучного інтелекту (ШІ) [2]. Такі ініціативи є ключовими для формування сталого академічного середовища, заснованого на довірі, відкритості та відповідальності.

У межах свого дослідження автори спиралися на рекомендації щодо дотримання принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти, зокрема на лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 «Фабрикація, фальсифікація, списування» [10].

Метою статті є ґрунтовне дослідження типів порушення академічної доброчесності та визначення ефективних шляхів їх запобігання в освітньому й науковому середовищі. Особливу увагу зосереджено на ключових проявах недоброчесності: плагіаті, фальсифікації, фабрикації, недоброчесному авторстві несанкціонованому повторному опублікуванню, конфліктах інтересів тощо.

Виклад основного матеріалу. У демократичному суспільстві академічна доброчесність є гарантією довіри до здобутків наукової діяльності, об'єктивності оцінювання знань та формуванні культури критичного мислення.

Тема академічної доброчесності набула особливої уваги в українському освітньому середовищі з моменту ухвалення Закону України «Про освіту» (2017), який уперше юридично закріпив академічну доброчесність як фундамент якісної освіти. Згідно зі ст. 42 Закону України «Про освіту», академічна доброчесність означає суворе дотримання етичних принципів, норм та правил визначених законодавством для забезпечення наукової правдивості результатів досліджень і публікацій [8].

Попри наявність правової бази, практика функціонування багатьох закладів освіти свідчить про наявність суттєвих проблем у сфері дотримання доброчесності: від звичайного списування робіт до масштабної підробки даних у наукових роботах.

Особливу загрозу становлять найбільш поширені типи порушень, зокрема плагіат, фальсифікація та фабрикація результатів дослідження, підробка рецензій тощо. Розгляд сутності цих явищ, аналіз причин їх виникнення, форм прояву та ефективних механізмів запобігання є актуальним завданням наукового аналізу й важливою умовою формування дієвої освітньої політики орієнтованої на якість.

Упродовж двох років (з жовтня 2022 р. по жовтень 2024 р.) автори статті проводили опитування серед здобувачів вищої освіти першого курсу Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова з метою з'ясування рівня розуміння принципів академічної доброчесності в освітньому процесі. Респондентам задавали одні й ті самі питання. Результати опитування засвідчили високий рівень обізнаності, з-поміж 541

опитаного здобувача вищої освіти 99,4% (538 осіб) дали чітку відповідь, що дотримання принципів академічної доброчесності, визначених статтею 42 Закону України «Про освіту», є обов'язком усіх учасників освітнього процесу. Натомість 0,4% (2 особи) вважали, що ці норми мають виконувати лише студенти, а 0,2% (1 особа) – що ці правила стосуються лише викладачів.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» правил та принципів академічної доброчесності повинні дотримуватися...

Верных ответов: 538 из 541

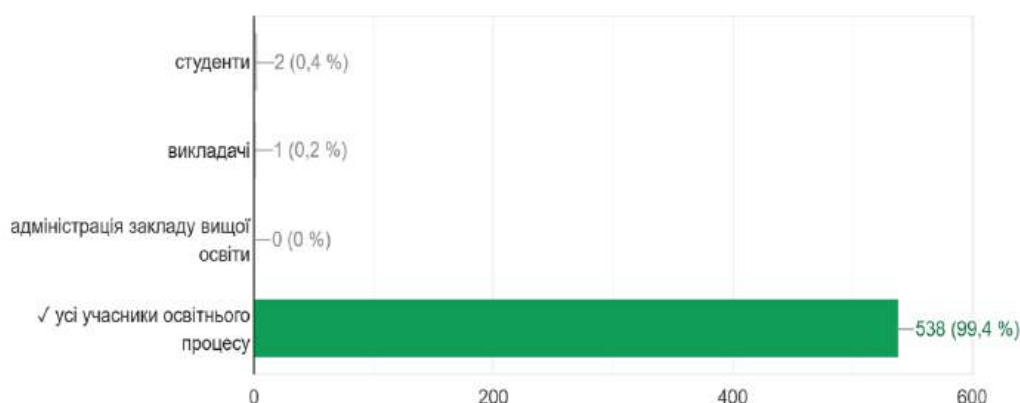

Рис. 1. Результати опитування про плагіат

Отже, результати опитування засвідчили, що плагіат серед здобувачів вищої освіти розглядається як свідомий прояв академічної недоброчесності.

Наступним етапом дослідження було з'ясування рівня усвідомлення самого поняття плагіат.

Адже плагіат – це не лише незаконне присвоєння авторства чужих інтелектуальних надбань, а й своєрідна інтелектуальна крадіжка інформації, яка надалі використовується у власних працях без належного посилання чи дозволу. І це, згідно з авторськими дослідженнями, розуміють 99,3% (536 осіб з 540) респондентів.

Проте на наступне запитання – що саме спонукає до вчинення плагіату, фальсифікації або фабрикації даних – 88,3% (476 осіб з 539) учасників опитування відповіли, що основною причиною порушень є надмірна кількість письмових завдань, які отримують студенти. Як свідчить подальший аналіз, саме через перенавантаження та брак часу їм доводиться вдаватися до фальсифікації та фабрикації, тобто навмисної зміни показників результатів дослідження, або ж вигадуванні та використанні неіснуючих даних, отриманих без реального експерименту чи аналітичної роботи.

У сучасному світі плагіат розглядають як...

Верных ответов: 536 из 540

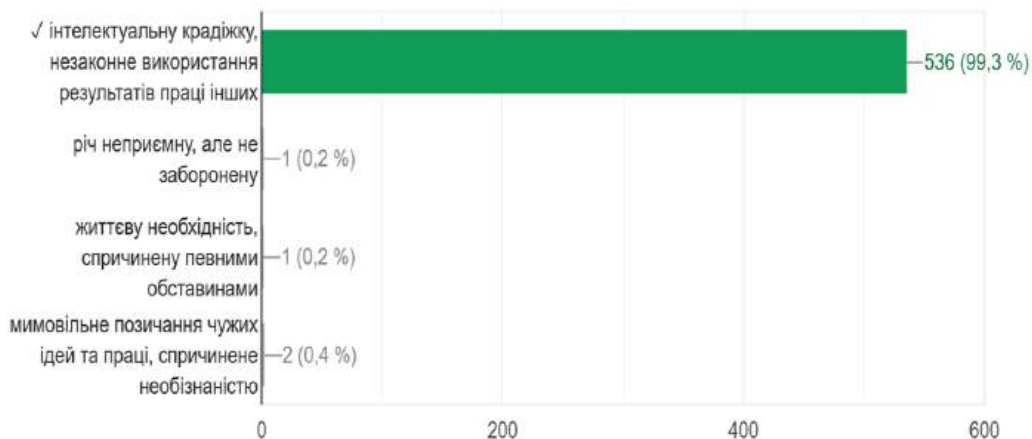

Рис. 2. Результати опитування: плагіат у сучасному світі

Проблема академічної недоброчесності вже тривалий час перебуває в центрі уваги наукової спільноти багатьох країн. Науковці різних держав активно дискутують щодо ефективних способів її подолання. В умовах триваючих освітніх реформ в Україні питання дотримання академічної доброчесності набуває особливої актуальності як ключової складової якісної освіти та наукової репутації. Міжнародні об'єднання та організації з питань етики та культури академічної доброчесності – зокрема, Комітет з етики наукових публікацій (COPE), Європейський науковий фонд (ESF), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (UNESCO), Європейська мережа академічної доброчесності (ENAI) – розробили низку рекомендацій для науковців, щодо існуючих типів академічних порушень і стратегій їх запобігання [1, 2, 3, 5]. Водночас, практика засвідчує, що одних лише настанов недостатньо. Ефективна протидія академічній недоброчесності вимагає системного навчання принципам етичної поведінки на всіх освітніх рівнях та серед усіх учасників освітнього процесу. З одного боку, в українському освітньому середовищі послідовно реалізується політика відкритості та прозорості, активно розробляються внутрішні нормативні акти в закладах освіти і науки (положення про академічну доброчесність, кодекси честі та інше), запроваджуються електронні системи перевірки текстів на плагіат (StrikePlagiarism, Unichек) [4, 6]. З іншого боку, спостерігається значна необізнаність багатьох учасників освітнього процесу стосовно вимог академічної доброчесності, поверхове усвідомлення наслідків та сутності академічної етики, відсутність практичних навичок доброчесної поведінки,

що породжує ілюзію змін. В сучасних умовах освітня система України змушена адаптуватися до нових викликів, пов'язаних із переходом до форматів дистанційного навчання, зменшенням обсягів очного контролю та зростанням навантаження як на викладачів, так і на студентів.

Водночас ці обставини формують потребу у внутрішньому етичному самоконтролі, що може стати ключовим механізмом підтримки доброчесності в умовах обмеженого адміністративного ресурсу. На жаль, значна частина студентів і викладачів просто не володіє достатньою інформацією про сутність академічних порушень та ефективні способи їх запобігання, тоді як внутрішня політика окремих закладів вищої освіти нерідко має формальний характер.

Згідно з аналізом наукових джерел, академічна недоброчесність класифікується за типами порушень, до яких належать: плагіат, фальсифікація, фабрикація, шахрайство, списування, недоброчесне авторство, конфлікт інтересів, маніпуляції з рецензуванням та академічною документацією. Типом порушення може бути група, яка об'єднує в собі кілька видів за спільними ознаками, в залежності від контексту.

Це більш узагальнена категорія. На відміну від типу, вид порушення є конкретною формою прояву, яка розглядається як складова або підкатегорія в межах відповідного типу.

Наприклад, якщо тип порушення – плагіат, то видами плагіату можуть бути самоплагіат, мозаїчний плагіат, текстова компіляція без належного цитування тощо.

Такий підхід до класифікації дозволяє більш точно аналізувати академічні порушення, виявляти їх джерела та розробляти ефективні засоби запобігання. Безсумнівно, плагіат є найпоширенішим типом академічного порушення. Його суть полягає у привласненні чужих задумів, результатів або текстів без належного цитування чи посилання на джерело.

При цьому плагіат, як зазначалось вище, може набувати різних форм: від цілковитого копіювання чужого тексту (текстовий плагіат) до часткового запозичення фрагментів, коли включаються окремі слова, речення або перефразування без вказівки на автора [10]. Такий тип плагіату називається мозаїчним і є досить поширеним у науковому середовищі.

Окрему проблему становить самоплагіат – повторне використання власних раніше опублікованих матеріалів без належного на них посилання [11]. Небезпека плагіату полягає не лише в порушенні авторських прав, а й у знеціненні наукового процесу як такого, адже справжній науковий внесок підмінюється запозиченням.

Серед основних причин плагіату дослідники виокремлюють відсутність навичок академічного письма, навмисне спрощення праці в умовах

браку часу або надмірного тиску на результативність, недостатній контроль з боку викладачів і редакторів наукових видань, неефективну санкційну політику тощо.

Ще одним суттєвим порушенням академічної доброчесності є фальсифікація та фабрикація даних у наукових дослідженнях. Ці дії передбачають навмисну зміну показників, коригування або викривлення інформації з метою досягнення бажаних результатів, а також вигадкування неіснуючих даних, результатів або використаних джерел.

Фальсифікація може проявлятися у навмисному редагуванні статистичних показників, вибіркового вилученні небажаних результатів, маніпулюванні висновками, графіками або таблицями. На відміну від плагіату, який може бути внаслідок неуважності, а можливо через необізнаність, фальсифікація завжди передбачає свідомий і цілеспрямований обман.

Цей тип порушення найчастіше зустрічається в роботах, що потребують експериментальної бази, зокрема в природничих, медичних і соціогуманітарних науках. Одним із основних чинників, що зумовлює такі дії, є тиск академічного середовища, де від дослідника очікують підтвердження певних гіпотез, публікацій у рейтингових журналах, демонстрацій прикладного результату. У таких умовах науковці можуть піддаватися спокусі підганяти дані під очікування наукових керівників, навіть якщо це суперечить реальності.

Фабрикація даних має ще глибший характер порушення, оскільки передбачає цілковите вигадкування даних, змісту дослідження, інструментів збору інформації, результатів експериментів, наслідків дослідження, використаних джерел.

Це може включати створення фіктивних анкет, інтерв'ю, статистичних таблиць, експериментальних вимірів, посилань на неіснуючі джерела. Фальсифікація та фабрикація – це не лише одна з форм академічного шахрайства, але й пряма загроза для наукової спільноти, адже на їхній основі можуть формуватися подальші дослідження, наукові припущення, освітні програми, політичні рішення, клінічні протоколи лікування хворих. Попри відносно невисоку поширеність, наслідки таких порушень є найбільш руйнівні для довіри до науки загалом. Серед причин фальсифікації та фабрикації слід назвати недостатнє усвідомлення наслідків недотримання стандартів академічної доброчесності, особливо серед студентів і молодих науковців, а також відсутність ефективної системи наставництва та контролю.

З метою узагальнення викладеного, автори пропонують до розгляду таблицю з класифікацією основних типів порушень академічної доброчесності та практичними порадами щодо їх уникнення.

Таблиця 1

Класифікація основних типів порушень академічної доброчесності
та практичними порадами щодо їх уникнення

Типи порушень	Короткий опис або вид порушення	Запобігання порушень
Плагіат	Текстовий плагіат – використання чужого тексту без належного посилання; Ідейний плагіат – використання ідей іншого автору або групи авторів без належного посилання; Мозаїчний плагіат – це заміна слів у реченні, перефразування або запозичення смислових фраз із збереженням структури, але без посилання на автора; Плагіат використаних джерел – це посилання на джерела, якими автор не користувався; Плагіат перекладу – це використання перекладу тексту, або певного уривку, або фраз із іншої мови без належного посилання на оригінал; Плагіат згенерованої інформації – це використання результатів роботи ШІ, які автор подає за власну роботу; Самоплагіат – повторне використання раніше опублікованих текстів без належного зазначення, що вона вже публікувалась.	Завжди вказуйте джерела інформації Уникайте копіювання тексту Використовуйте цитування Втілюйте власні ідеї та розробки Пишіть власний текст та використовуйте власні фрази Самостійно шукайте та використовуйте джерела з потрібною інформацією Перевіряйте інформацію отриману від ШІ Користуйтеся перевіркою на плагіат Вказуйте на власні попередні публікації Не подавайте один і той самий текст як новий
Фальсифікація	Зміна показників, перекручення даних, маніпулювання матеріалами досліджень, підміна результатів	Використовувати власні дані дослідження Вказувати авторів подібних досліджень Не змінювати дані заради гіпотези або бажаних результатів Використовувати прозорі методи обробки даних Повідомляти в своїй роботі про всі результати дослідження, як негативні так і позитивні

Типи порушень	Короткий опис або вид порушення	Запобігання порушень
Фабрикація	Вигадування даних, використаних джерел, наукових публікацій, результатів експериментів, штучне створення даних, фіктивні таблиці, опитування, вигадання результатів дослідження	Проводьте реальні дослідження Фіксуйте всі кроки та етапи досліджень Не вигадуйте та уникайте тиску на очікувані результати; пам'ятайте, що негативний результат теж важливий
Недоброчесне авторство	Включення/виключення авторів без обґрунтування	Дотримуйтесь критеріїв авторства Обговорюйте внески заздалегідь Узгоджуйте порядок авторства заздалегідь
Конфлікт інтересів	Приховування особистих або фінансових зацікавлень які можуть вплинути на об'єктивність наукової роботи	Прозоро декларуйте всі можливі конфліктні ситуації Уникайте упередженості в своїй роботі
Маніпуляції з рецензуванням	Вплив на процес експертної оцінки (наприклад, підробка рецензій або рекомендація «друзьніх» рецензентів)	Дотримуйтесь етичних стандартів подачі робіт Співпрацюйте з доброчесними журналами

Попри зростаючу увагу до етичних стандартів у науці та освіті, система навчання культурі академічної доброчесності досі залишається неуніфікованою. Йдеться передусім про впровадження обов'язкових навчальних курсів для здобувачів освіти всіх рівнів. Систематичне викладання дисципліни має супроводжуватися практичними навичками з метою запобігання порушень, роботою з першоджерелами, опануванням технік цитування, самостійним написанням наукових робіт, пошуком достовірної літератури, аналізом кейсів і обговоренням морально-етичних дилем. Водночас одним із чинників, що ускладнює дотримання академічної доброчесності є тиск на публікаційну активність, який сприяє гонитві за кількісними показниками замість зосередження на якості досліджень. У таких умовах ризику порушень академічної доброчесності суттєво зростають.

Підсумовуючи викладене, слід наголосити, що проблематика дотримання академічної доброчесності – від плагіату до фабрикації даних – набуває особливої ваги як в Україні, так і у світовому науковому просторі.

Дослідження цієї теми є надзвичайно важливим для трансформації освітньої системи, підвищення якості наукових праць, формування свідомого ставлення до знань та забезпечення етичної стійкості майбутніх фахівців. Отже, аналіз наявних наукових розвідок підтверджує нагальність проблеми й підкреслює потребу в комплексному, системному та інтегрованому підході до формування культури академічної доброчесності – як на рівні окремих індивідів, так і в межах організаційних та інституційних структур.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що найпоширенішими формами порушень академічної доброчесності в закладах вищої освіти є плагіат, фальсифікація та фабрикація даних. Зазначені дії суттєво підривають довіру до результатів досліджень, спотворюють науковий процес і дискредитують як окремих авторів, так і освітні та наукові установи загалом.

Автори проаналізували ключові чинники, які зумовлюють виникнення подібних порушень. Серед них — недостатнє знання етичних норм, тиск на публікаційну активність, змагальний характер академічного середовища, очікування швидких результатів, а також обмеження часу й ресурсів. Встановлено, що плагіат часто виникає через необізнаність або нестачу академічних навичок, тоді як фальсифікація та фабрикація мають характер свідомих маніпуляцій з даними, спрямованих на досягнення бажаного, але недостовірного результату. Незважаючи на складність проблеми, системний підхід до забезпечення академічної доброчесності може бути ефективним засобом запобігання порушень та має значний потенціал. Йдеться про поєднання таких елементів, як: просвітницькі та освітні ініціативи, удосконалення внутрішньої політики закладів освіти, використання цифрових інструментів контролю, чіткі нормативно-правові механізми та формування культури відповідальності в академічному середовищі.

Таким чином, ефективне запобігання академічній недоброчесності потребує інтегрованого, міждисциплінарного та багатоаспектного підходу, який має стати невід’ємною частиною освітньої політики й наукової практики як в Україні, так і в усьому світі.

Література:

1. The Committee on Publication Ethics. URL: <https://publicationethics.org> (Дата звернення 06.06.2025).
2. European Network for Academic Integrity. URL: <https://www.academicintegrity.eu/wp/> (Дата звернення 07.06.2025).
3. European Science Foundation. URL: <https://www.esf.org> (Дата звернення 06.06.2025).
4. StrikePlagiarism. URL: <https://www.strikeplagiarism.com/uk/> (Дата звернення 07.06.2025).
5. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org> (Дата звернення 06.06.2025).

6. UNICHEK. URL: <https://dntb.gov.ua/news/unicheck> (Дата звернення 07.06.2025).
7. Академічна доброчесність: виклики сучасності : рекомендаційний бібліографічний список літератури / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Наук. б-ка ім. М. Максимовича, Інформ.-бібліогр. від. ; [упоряд. А. В. Козонущенко ; за заг. ред. І. І. Тіщенко. – Київ : [б. в.], 2023. – 31 с.
8. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII Стаття 42. Академічна доброчесність від 05.09.2017. URL: <https://sqe.gov.ua/law/zakon-ukraini-pro-osvitu> (Дата звернення 19.06.2025).
9. Горбань Ю. І., Олійник О. М. Інформаційна культура особистості в цифрову епоху : до питання академічної доброчесності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2024. № 1. С. 63–70.
10. Підтримка принципів академічної доброчесності. Рекомендації з академічної доброчесності для закладів вищої освіти. Лист МОН від 23.10.2018 № 1/9-650. Фабрикація, фальсифікація, списування. URL: https://old.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/Internal_quality_higher_education/academic%20integrity/Фабрикація.%20Фальсифікація.%20Списування.pdf (Дата звернення 17.06.2025).
11. Плагиат, його види і наслідки. URL: <https://library.kpnu.edu.ua/?p=1061> (Дата звернення 08.06.2025).
12. Шкіцька І.Ю. Основи академічної доброчесності. Практикум : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ірина Юріївна Шкіцька. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 64 с.

References:

1. Sait Komitet z pytan etyki publikatsii [Site The Committee on Publication Ethics]. Retrieved from <https://publicationethics.org> [in English].
2. Sait Yevropeiska merezha akademichnoi dobrochesnosti [Site European Network for Academic Integrity]. Retrieved from <https://www.academicintegrity.eu/wp/> [in English].
3. Sait Yevropeyskyi naukovyi fond [Site European Science Foundation]. Retrieved from <https://www.esf.org> [in English].
4. Sait StraiKPlagiat [Site StrikePlagiarism]. Retrieved from <https://www.strikeplagiarism.com/uk/> [in Ukrainian].
5. Sait YUNESCO [Site UNESCO]. Retrieved from <https://www.unesco.org> [in English].
6. Sait YUNICHEK [Site UNICHEK]. Retrieved from <https://dntb.gov.ua/news/unicheck> [in Ukrainian].
7. Akademichna dobrochesnist: vyklyky suchasnosti: rekomendatsiinyi bibliohrafichnyi spysok literatury [Academic integrity: challenges of modernity: recommended bibliographic list of literature] (2023) / Kyiv. nats. un-t imeni Tarasa Shevchenka, Nauk. b-ka im. M. Maksymovycha, Inform.-bibliohr. vid.; [uporiad. A. V. Kozonushchenko; za zah. red. I. I. Tishchenko]. – Kyiv: [b. v.] [in Ukrainian].
8. Zakon Ukraïny «Pro osvitu» № 2145-VIII, stattia 42. Akademichna dobrochesnist vid 05.09.2017. [The Law of Ukraine "On Education" No. 2145-VIII Article 42. Academic integrity dated 05.09.2017] Retrieved from <https://sqe.gov.ua/law/zakon-ukraini-pro-osvitu> [in Ukrainian].

9. Horban Yu. I., Oliinyk O. M. (2024). Informatsiina kultura osobystosti v tsyfrovu epokhu: do pytannia akademichnoï dobrochesnosti. Visnyk Natsional'noï akademii kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv: nauk. zhurnal. № 1. S. 63–70 [in Ukrainian].

10. Pidtrymka pryntsyviv akademichnoï dobrochesnosti. Rekomendatsii z akademichnoï dobrochesnosti dlia zakladiv vyshchoï osvity. Lyst MON vid 23.10.2018 № 1/9-650. Fabrykatsiia, falsyfikat-siia, spysuvannia. [Supporting the principles of academic integrity. Recommendations on academic integrity for higher education institutions. Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 23.10.2018 No. 1/9-650. Fabrication, falsification, plagiarism]. Retrieved from https://old.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/Internal_quality_higher_education/academic%20integrity/Фабрикація.%20Фальсифікація.%20Списування.pdf [in Ukrainian].

11. Plahiat, yoho vydy i naslidky. [Plagiarism, its types and consequences]. Retrieved from <https://library.kpnu.edu.ua/?p=1061> [in Ukrainian].

12. Shkitska I. Yu. (2018). Osnovy akademichnoï dobrochesnosti. Praktykum : navchal'no-metodychnyi posibnyk dlia studentiv vyshchych navchal'nykh zakladiv / Iryna Yuriivna Shkitska. – Ternopil' : TNEU [in Ukrainian].